

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

**מקבלי קצבת נכות
ומקבלי קצבה לשירותים מיוחדים
2001**

מאת:

שנטל וסרשטיין

רבקה פריאור

פ ת ח ד ב ר

מינהל המחקר והתכנון מציג חוברת בסדרת הפרסומים על מקבלי קצבת נכות ומקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים מהמוסד לביטוח לאומי.

בחוברת שני חלקים. החלק האחד מציג נתונים על נכים שקיבלו קצבת נכות בשנת 2001 בהשוואה לשנים קודמות, תוך פירוט המאפיינים הדמוגרפיים שלהם, מאפייני הנכות ומקורות הכנסה שלהם. החלק השני דן במקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים ובו מוצגים המאפיינים הדמוגרפיים ומאפייני הנכות שלהם תוך השוואה בינם לבין הנכים מקבלי קצבת הנכות.

את הפרסום הכינה גב' שנטל וסרשטיין בהדרכתה של גב' רבקה פריאור, מנהלת תחום נכויות במינהל המחקר. תודה מיוחדת לגב' מיה עורב-הטל על העריכה הלשונית ולגב' אוראל אבוטבול על הכנת החומר לדפוס.

לאה אחדות

סמנכ"לית מחקר ותכנון

ת מ צ י ת

בחוברת מוצגים נתונים על נכים שקיבלו קצבת נכות בשנת 2001 בהשוואה לשנים קודמות תוך פירוט המאפיינים הדמוגרפיים שלהם, מאפייני הנכות ומקורות ההכנסה שלהם. כמו כן מוצגים נתונים על מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים. הנתונים מבוססים על קובץ התשלומים של קצבת נכות והקצבה לשירותים מיוחדים.

על-פי הנתונים, בדצמבר 2001 קיבלו קצבת נכות 145,527 איש וקצבה לשירותים מיוחדים – 19,630 איש. מרבית (75%) מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים מקבלים גם קצבת נכות. כ-20% הם נכים שבשל גילם הבוגר הפסיקו לקבל קצבת נכות אך זכאותם לקצבה לשירותים מיוחדים נשמרת. השאר הם נכים שאינם זכאים לקצבת נכות בשל הכנסות מעבודה או בשל זכאות לדמי מחלה.

הגיל הממוצע של מקבלי קצבת נכות הוא כ-45 והוותק הממוצע שלהם במערכת הוא כ-10 שנים. כ-10% ממקבלי הקצבה הם בעלי נכות זמנית וכ-7.5% הם נכים מאושפזים. כשליש ממקבלי הקצבה הם נכים שאחוז נכותם הרפואית גבוה מ-75%, אולם למרבית הנכים (83%) נקבעה דרגת אי-כושר של 75% ויותר. מספר הליקויים הממוצע של מקבלי קצבת נכות הוא כ-2.7; לשליש מהם יש ליקוי אחד בלבד.

השוואת מקבלי קצבת נכות עם מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים מצביעה על כמה הבדלים לפי סוגי הליקויים. כך למשל, כ-11% ממקבלי קצבת נכות הם בעלי ליקויים נוירולוגיים ואילו בקרב מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים קבוצה זו מהווה כ-34% (וכ-40% בקרב מקבלי השר"מ המיוחד).

תוכן העניינים

עמוד

1	מבוא
3	מקבלי קצבת נכות
3	כללי
4	היקף התביעות, האישורים והמקבלים קצבת נכות
8	מקורות ההכנסה של מקבלי קצבת נכות
10	מאפייני הנכות של מקבלי קצבת נכות
18	מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים
18	הגדרת מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים
19	קביעת הזכאות לקצבה לשירותים מיוחדים

מ ב ו א

ב-1970 נוסף פרק ביטוח נכות לחוק הביטוח הלאומי כנדבך נוסף למערכת החוקים החברתיים שבמסגרת חוק הביטוח הלאומי. מטרת החוק להבטיח קיום מינימלי למי שמפאת נכות רפואית – גופנית, נפשית או שכלית – אינו יכול להשתכר כדי מחייתו או שכושרו להשתכר צומצם משמעותית.

בשנת 1977 התווספו לאוכלוסיית הזכאים נשים נשואות העובדות במשק ביתן (עקרות בית), וזאת על אף שנשים אלה אינן חייבות בתשלום דמי ביטוח. מדינת ישראל נמנית עם המדינות המעטות שמקנות זכויות לקצבה לנשים העובדות במשק ביתן בלבד.

בשנת 1979 נוסף עוד נדבך חשוב למערכת הרווחה, כאשר הותקנו תקנות שלפיהן משולמת, נוסף על קצבת הנכות, קצבה לשירותים מיוחדים, למי שעקב נכותו הרפואית תלוי בעזרת הזולת בפעולות היום-יום. בשנת 1990 הורחבה המערכת ומאז היא כוללת גם קצבה לשירותים מיוחדים למי שיש להם נכות רפואית בשיעור הגבוה מ-75% והם תלויים בזולת בפעולות יום-יום, והם אינם מקבלים קצבת נכות (בשל השתכרות, קבלת דמי מחלה, נכות שנוצרה בחו"ל, בחרו בקצבת נפגעי עבודה וכד').

כדי לענות על צרכי הניידות של מוגבלים בניידות בגפיהם התחתונות נחתם בין מדינת ישראל לבין המוסד לביטוח לאומי הסכם על פיו משולמת קצבת ניידות לבעלי רכב או לחסרי רכב (כהשתתפות בהוצאות הנסיעה) ומוענקת הלוואה עומדת לנכים הרוכשים רכב למימון המיסים המוטלים על כלי רכב. לרוכש רכב בפעם ראשונה שהוא אדם עם מוגבלות קשה בניידות עשוי להינתן סיוע נוסף – הלוואה או מענק למימון חלקי של קניית הרכב (בכפוף למבחן הכנסות). הסיוע לנכים המוגבלים בניידותם ממומן כאמור בידי אוצר המדינה, מכוח הסכם הנקרא הסכם הניידות.

בשנת 1980 הותקנו תקנות הביטוח הלאומי המתייחסות לקצבת הילד הנכה, וב-1981 החלו להפעילן בהדרגה. גמלה לילד נכה מיועדת לסייע למשפחה המטפלת בילד הנכה לשאת בנטל הטיפול האישי, הסיעודי או הרפואי הקשה. כוונת המחוקק היתה גם לעודד את המשפחה לטפל בילד במסגרת הבית והקהילה ככל האפשר. רמות הקצבה נקבעו בתקנות בהתאם למידת תלותו של הילד הנכה בהוריו או בהתאם לסוג הטיפול הרפואי לו הוא נזקק עקב מחלה או נכות קשה לצורך תפקודו בבית ובסביבתו הטבעית.

במהלך שנת 2000 הונהגו כמה תיקוני חוק המרחיבים את זכויותיהם של נכים המוגבלים בניידותם, של הזכאים לקצבת ילד נכה ושל הזכאים לקצבה לשירותים מיוחדים.

תיקונים אלה יושמו בהדרגה, בתוקף החל מנובמבר 1999 עד ינואר 2001. תיקוני חוק אלה, המוצגים בסקירה השנתית של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2000, הם פועל יוצא של ההסכמות שהושגו עם הנכים בתום שביבתם בשלהי 1999. השפעתם של חלק מתיקוני החוק באה לידי ביטוי בממצאים המוצגים בפרסום זה.

מטרתו של דו"ח זה היא להציג את היקף המקבלים קצבת נכות¹ וקצבה לשירותים מיוחדים, ואת מאפייניהם. עם רשימת המאפיינים של מקבלי קצבת נכות נמנים: מאפיינים דמוגרפיים (גיל, מין, מצב משפחתי ומספר ילדים), מאפייני תעסוקה ומצב כלכלי (עבודה ומקורות הכנסה של הנכה ובן/בת זוג), מאפיינים רפואיים (סוגי הליקויים) ומאפיינים הקשורים לדרגת אי-הכושר להשתכר ולרמת הקצבה.

בתיאור אוכלוסיית המקבלים קצבת שירותים מיוחדים הושג דגש על הקבוצות השונות הזכאיות לקצבה זו, לרבות רמת התלות שלהן בזולת וסוגי הליקוי הרפואי.

כל הלוחות בפרסום זה מתייחסים לדצמבר 2001.

¹ ככלל לא נכללים בקבוצה זו נכי צה"ל או נכים עקב פגיעה בעבודה, ולפיכך הנתונים המוצגים כאן מתייחסים רק לחלק מאוכלוסיית הנכים בישראל.

מקבלי קצבת נכות

כללי

פרק ביטוח נכות מקנה זכאות לקצבת נכות, המיועדת בעיקר להבטיח לנכים הכנסת מינימום לקיום. קצבה זו משולמת לתושב ישראל שמלאו לו 18 שנה וטרם מלאו לו 65 שנה בגבר ו-60 שנה באשה, בתנאי שנתקיימו התנאים המזכירים בקצבה. במסגרת ביטוח נכות ניתן ככלל להבחין בשתי קבוצות עיקריות: "נכים (משתכרים)" ו"עקרות בית נכות".

נכים - משתכרים

קצבת נכות משולמת למבוטח, שעקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מלידה, מתקיים בו אחד התנאים האלה:

א. אין לו הכושר להשתכר מעבודה או ממשלח יד, ואין הוא משתכר בפועל סכום העולה על 25% מן השכר הממוצע.

ב. כושרו להשתכר מעבודה או ממשלח יד צומצם עקב הליקוי ב - 50% לפחות.

עקרות בית

קצבת נכות משולמת לעקרת בית (אשה נשואה שלא עבדה מחוץ למשק ביתה תקופות המוגדרות בחוק²) שעקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי הנובע ממחלה, תאונה או ממום מלידה, אין לה הכושר לתפקד ולבצע עבודות כמקובל במשק בית רגיל, או שכושרה לבצען צומצם עקב הליקוי ב-50% לפחות.

קביעת הזכאות של משתכר או של עקרת בית לקצבת נכות מורכבת משני שלבים. בשלב הראשון רופא מטעם המוסד לביטוח לאומי קובע את אחוז הנכות הרפואית. הזכאות לקצבה נבדקת רק לגבי משתכר שנקבעה לו נכות רפואית ברמה של 40% לפחות ועקרת בית שנקבעה לה נכות רפואית ברמה של 50% לפחות. מי שנקבעה לו נכות רפואית נמוכה מהסף האמור, תביעתו נדחית על הסף וכושר(ה) להשתכר/לתפקד במשק בית אינו נבדק.

בשלב השני פקיד התביעות קובע את דרגת אי-הכושר להשתכר/לתפקד, לאחר שנועץ ברופא מוסמך ובפקיד שיקום.

² אישה שלא עבדה מחוץ למשק ביתה 12 חודשים רצופים או 24 חודשי שאינם רצופים בתכוף לפני הגשת התביעה למוסד לביטוח לאומי.

* קביעת דרגת אי-כושר להשתכר נעשית בהתחשב בהשפעת הליקוי הרפואי על כושרו של התובע לעבוד ולהשתכר, על יכולתו לחזור לעבודתו (לעבודה מלאה או חלקית) ועל יכולתו לעבוד בעבודה אחרת או ללמוד מקצוע חדש (לפי השכלתו, כושרו הגופני ומצב בריאותו). מצב שוק העבודה מהווה גורם בקביעת כושרו של הנכה להשתכר. זאת אם הליקוי הרפואי מגביל מאוד את הכושר להשתכר ומצב שוק העבודה מוסיף על ההגבלה האמורה.

* דרגת אי-כושר לתפקד במשק בית נקבעת על-פי השפעת הליקוי הרפואי של עקרת הבית על כושרה לתפקד במשק בית רגיל, כושר התפקוד נבדק במכונים מיוחדים להערכה תפקודית.

היקף התביעות, האישורים והמקבלים קצבת נכות

לוח מס' 1 מציג את מספר התביעות לקצבת נכות ואחוז התביעות שאושרו בשנים נבחרות בשני העשורים האחרונים. שני ממצאים בולטים עולים מהנתונים: ראשית, במספר התביעות (החדשות והחוזרות) הסתמנה יציבות יחסית, עם עלייה מסוימת במחצית השנייה של שנות התשעים. מספר התביעות בשנת 2001 גבוה בכ-8,000 ממספרן ב-1980. שנית, שיעור התביעות שאושרו מכלל התביעות שהוגשו נמצא במגמת ירידה רצופה: משיא של כ-68% ב-1990 ל-43% בשנת 2000 ול-41% בשנת 2001. הסיבה העיקרית לעלייה המתמדת בהיקף הדחיות, לפחות בשנים האחרונות, היא אי-עמידה בתנאי הסף של הנכות הרפואית. שיעורי האבטלה הגבוהים, המקשים על הנכים להשתלב בשוק העבודה, מניעים גם אנשים עם נכות קלה יחסית לתבוע קצבת נכות.

מספר המקבלים קצבת נכות ושיעורם באוכלוסייה (גברים בני 18-65 ונשים בנות 18-60) מוצגים בלוח מס' 2. השנים 1975-1985 הם העשור הראשון לביצוע החוק, והוא אופיין בקליטה הדרגתית של הנכים במערכת הביטוח הלאומי, לרבות עקרות הבית שזכאותן לקצבה החלה ב-1977. לעומת שיעורי הגידול הגבוהים בשנות הקליטה של הנכים במערכת הביטוח הלאומי, במחצית השנייה של שנות השמונים הואט קצב הגידול במספר המקבלים קצבה לרמה התואמת פחות או יותר את הגידול באוכלוסייה. גלי העלייה לארץ והבשלת זכויותיהם של העולים לקצבת נכות, ובעיקר התרחבות ממדי האבטלה במשק, האיצו את הגידול במספר מקבלי הקצבה בשנות התשעים.

בשנת 2001 הגיע מספר מקבלי הקצבה לכ-142 אלף, שהם 3.8% מכלל האוכלוסייה בגיל המזכה בקצבה, לעומת כ-3% במחצית השנייה של שנות השמונים. העמקת האבטלה במשק בראשית שנות התשעים ובמחצית השנייה של עשור זה ללא ספק הקשתה על הנכים להשתלב בשוק העבודה, שגם כך יש להם הזדמנויות עבודה מעטות בלבד בשל מוגבלותם.

לוח מס' 1: התביעות ושיעור האישורים לפי שנה

שנה	מספר תביעות*	מתוכן : % האישורים
1980	37,726	56.4
1985	33,522	61.2
1990	37,395	67.9
1995	35,878	54.8
1996	31,392	50.8
1997	35,254	49.4
1998	37,284	48.7
1999	40,554	43.9
2000	42,860	43.0
2001	45,205	41.0

* כולל תביעות חדשות וחוזרות.

לוח מס' 2: מקבלי קצבת נכות* כאחוז מהאוכלוסייה הכללית*

שנה	סך הכול	אחוז מהאוכלוסייה הכללית**		
		נשים	גברים	סך הכול
1975	6,685	0.1	0.4	0.3
1980	42,871	1.9	2.8	2.4
1985	63,244	2.4	3.3	2.9
1990	73,492	2.9	3.5	3.0
1995	94,038	2.7	3.6	3.2
1996***	104,540	2.9	3.8	3.4
1997	111,957	-	-	-
1998	119,681	3.3	4.2	3.7
1999	127,211	3.3	4.2	3.8
2000	135,348	-	-	-
2001	142,440	-	-	-

* שנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בגילאים 18-65 לגברים, 18-60 לנשים.

** ממוצע שנתי.

*** בנובמבר 1995 התגלתה טעות ברישום הסטטיסטי של מקבלי קצבת נכות וזה מסביר את הגידול המיוחד של שנת 1996 לעומת שנת 1995.

נתוני לוח מס' 2 מורים עוד, כי הגידול בשיעור המקבלים קצבת נכות מכלל האוכלוסייה איפיון את הגברים והנשים כאחד, אם כי שכיחות מקבלי הקצבה בקרב הגברים גבוהה יותר מאשר בקרב הנשים בכנקודת אחוז אחד (4.2% לעומת 3.3% ב-2000). עובדה זו נובעת משתי סיבות עיקריות, הסיבה האחת היא, שנשים זכאיות לקצבה רק עד גיל 60, ושכיחות הנכויות בגיל 60-65 גבוהה יותר מאשר בגילים נמוכים יותר. הסיבה השנייה נעוצה בכללי הזכאות המחמירים יותר לגבי עקרת בית: סף רפואי גבוה יותר ובדיקת הכושר לתפקד במשק הבית שהיא בדיקה מחמירה יותר שכן התפקוד במשק הבית אינו דורש תחרות בשוק העבודה החופשי והתמודדות עם אנשים בריאים על מקומות עבודה.

לוחות מס' 3-7 מציגים נתונים על גילם של מקבלי קצבת נכות בשנת 2000 ועל מצבם המשפחתי, תוך הבחנה בין נשים לגברים. הנשים היוו כ-43% מכלל המקבלים קצבת נכות, כאשר 3/4 מהנשים קיבלו קצבה כ"משתכרות" ורק כ-1/4 כ"עקרות בית". חלקן של הנשים בכלל מקבלי הקצבה עולה עם הגיל – מ-42.8% בקבוצת הגיל 18-34 ל-51.1% בקבוצת הגיל 45-54, אך יורד במעט (ל-50%) בקבוצת הגיל 55-59. נשים בגיל 60-65 אינן זכאיות עוד לקצבת נכות אלא לקצבת זיקנה. הגיל הממוצע של הגברים הוא כ-46 אך אם מסתכלים רק על הגברים עד גיל 60 (על מנת להשוות לנשים) הרי הגיל הממוצע יורד ל-42.7 ואילו של עקרות הבית הוא 47.2.

התפלגות הנשים בין "משתכרות" ל"עקרות בית" משתנה גם היא עם הגיל: שיעור עקרות הבית מכלל המקבלות קצבה עולה מכ-12% מכלל הנשים שקיבלו קצבה בקבוצת הגיל הנמוכה לכ-30% בקבוצת הגיל הגבוהה. הגיל הממוצע של עקרות בית המקבלות קצבת נכות היה בדצמבר 2000 47 שנה לעומת 43 שנה בנשים שקיבלו קצבה כ"משתכרות". יש לציין שנשים נשואות מייצגות מראש קבוצה הנמצאת במצב בריאות טוב יחסית. נשים עם נכות קשה מתקשות להישאר נשואות (או אולי אף להנשא) כפי שיוכיחו בהמשך הנתונים על המצב המשפחתי. לפיכך עקרות בית מצטרפות למעגל המקבלים קצבה בגיל מבוגר יותר מן האחרות. יש לזכור שנשים שאינן נשואות מוגדרות "משתכרות" גם אם אינן עובדות, וגם בכך יש כדי להסביר את הגיל הצעיר יותר של נשים משתכרות המקבלות קצבה. הגיל הממוצע של גברים המקבלים קצבת נכות והגיל הממוצע שבו הם הצטרפו למערכת גבוה מגילו של נשים, בעיקר משום שגברים זכאים לקצבה גם בגיל 60-65.

התפלגות מקבלי הקצבה לפי מין ומצב משפחתי מלמדת שכמחצית ממקבלי הקצבה נשואים וכשליש רווקים. שיעור הנשואים גבוה יותר בקרב הגברים, ואילו בקרב הנשים גבוה יותר שיעור הגרושות, הפרודות והאלמנות. בשיעור הרווקים אין הבדל של ממש בין גברים לנשים. קרוב ל-2/3 (64%) מהגברים הנשואים מקבלים תוספת בעד בת זוגם (עם וללא תוספת בגין ילדים), לעומת כ-1/3 בלבד בקרב הנשים הנשואות המקבלות קצבה כ"מבוטחות". פער זה מוסבר בעובדה שהתוספת בעבור בן/בת זוג מותנית במבחן הכנסות של בן הזוג, ובדרך כלל שיעור ההשתתפות בשוק העבודה ורמת הכנסתם של הגברים העובדים גבוהים מאלה של הנשים,

ולפיכך רק חלק קטן מהם מזכים את האשה בתוספת בעבור בן זוג. כאן המקום לציין שעקרת בית אינה זכאית כלל לתוספת בעד בן זוג, ללא קשר להכנסות בן זוגה³.

לוח מס' 3: מקבלי קצבת נכות לפי מין וגילן, דצמבר 2001 (אחוזים)

מין	סך הכול	34-18	44-35	54-45	59-55	65-60
סך הכול	145,527	33,363	30,334	43,329	22,853	15,648
מספרים אחוזים	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
גברים	57.4	57.2	53.5	48.9	50.3	100.0
נשים	42.6	42.8	46.5	51.1	49.7	*
מהן: נשים משתכרות	76.3	87.7	74.2	73.3	70.0	*
עקרות בית	23.7	12.3	25.8	26.7	30.0	*

* נשים בקבוצת גיל זו אינן זכאיות לקצבת נכות. חלקן נעשות זכאיות לקצבת זקנה בגיל 60 והאחרות ממתניות עד גיל 65.

לוח מס' 4: מקבלי קצבת נכות לפי מין ולפי גיל נוכחי ממוצע, גיל הצטרפות למערכת וותק ממוצע, דצמבר 2001

מין	גיל ממוצע	גיל הצטרפות ממוצע	ותק ממוצע
סך הכול	45.5	35.6	9.9
גברים	46.4	36.7	9.7
נשים	44.2	34.1	10.1
מהן: נשים משתכרות	43.2	33.1	10.1
עקרות בית	47.2	37.3	9.9

על פי חוק ביטוח נכות, "תלויים" המזכים בתוספת תשלום לקצבה הם בן זוג שהכנסתו אינה עולה על 57% מן השכר הממוצע, וכן כל אחד משני הילדים הראשונים שלא מלאו לו 18 שנים, או 20 שנה אם הוא לומד במוסד חינוך על-יסודי, או 22 שנה – אם הוא בשירות סדיר. עקרת בית נכה זכאית לתוספת בעד שני ילדיה הראשונים, אבל אין היא זכאית לתוספת בעד בן זוגה.

לכ-60% ממקבלי קצבת נכות אין משולמת תוספת בגין תלויים. שיעור המשתכרות שאין עימם תלויים גבוה במיוחד – 74%, הן משום שבאופן יחסי יש יותר רווקות בקרב המבוטחות והן בשל

³ לפי החוק, תוספת התלויים משולמת בעבור בן/בת זוג שהכנסתו אינה עולה על 57% מהשכר הממוצע ובעבור כל אחד משני הילדים הראשונים שטרם מלאו להם 18 שנה, או 20 שנה אם הילד לומד במוסד חינוכי על-יסודי, או 22 אם הוא נמצא בשירות סדיר. מקבל קצבה זכאי בכל מקרה לקצבה בשיעור של 25% (קצבה מלאה ליחיד), גם אם רמת הכנסותיו אינה מזכה בתוספת בעד התלויים.

תנאי מבחן ההכנסות המזכים בתוספת לגבי בן זוג. כאמור, שכרם של בני זוג שהם גברים בדרך כלל גבוה יותר, ולכן אין הם עומדים במבחן הכנסות.

לוח מס' 5: מקבלי קצבת נכות לפי מין ולפי מספר תלויים הזכאים לתוספת תלויים, דצמבר 2001 (אחוזים)

מין	סך הכול		אין תלויים	בן זוג בלבד	ילד אחד	שני ילדים	בן זוג וילד	בן זוג ושני ילדים
	מספרים	אחוזים						
סך הכול	145,527	100.0	60.4	9.9	8.2	8.3	4.6	8.6
גברים	83,548	100.0	55.6	14.5	5.4	5.0	6.5	13.0
מהן : נשים								
משתכרות	47,275	100.0	73.8	2.7	11.1	9.5	1.3	1.5
עקרות בית	14,704	100.0	51.6	-	18.3	30.1	-	-

שיעור עקרות בית עם שיש עימן ילדים תלויים גבוה במיוחד (כ-49% לעומת ממוצע של 8%). הפער מוסבר בכך שעצם הגדרת עקרת הבית כאשה נשואה שאינה עובדת, הרי סביר להניח שאשה כזו מטופלת בילדים.

מקורות ההכנסה של מקבלי קצבת נכות

לוח מס' 6 מציג את שיעור התפלגות הנכים לפי סוגי ההכנסה של הנכה ובן/בת זוגו. הנתונים מורים שהרוב המכריע של הנכים ומשפחותיהם חיים מקצבת הנכות בלבד. לכ-82% מהנכים עצמם אין הכנסה אחרת מלבד קצבת הנכות. לכ-8.8% מהם יש הכנסה מעבודה ולשאר יש הכנסה ממקור אחר, בדרך כלל מפנסיה.

תמונה דומה עולה כאשר בודקים את מקורות ההכנסה של נכים יחידים, המהווים כמחצית מאוכלוסיית הנכים, ושל הנכים שיש להם בני זוג. הכנסתם של 88% מהנכים היחידים נובעת מקצבת הנכות בלבד. בדיקת מקורות ההכנסה של בני זוגם של הנכים (לכ-70 אלף יש בני זוג) מראה שלכ-65% מהם אין הכנסות ממקור כלשהו, ורק ל-32% יש הכנסה מעבודה. בהתייחסות לכל משפחות הנכים ולמקורות ההכנסה של הנכה ושל בן זוגו עולה, שכ-70% מן המשפחות מתקיימות מקצבת הנכות בלבד, לכ-24% יש הכנסה מעבודה של הנכה ו/או של בן זוגו ולשאר יש הכנסה ממקורות אחרים.

ניתוח מקורות ההכנסה של הנכים ומשפחותיהם על-פי גברים, נשים "משתכרות" ועקרות בית מראה כדלקמן:

א. בקרב הנשים ה"משתכרות" יש שיעור גבוה יותר של נשים עם בני זוג בעלי הכנסה מעבודה ו/או ממקור אחר (50% לעומת 30% בקרב הגברים). לכ-34% מבני הזוג של עקרות הבית

הנכות יש הכנסה מעבודה ו/או ממקור אחר. נתון זה עשוי להיות מוטא כלפי מטה בשל מבחן ההכנסות השונה לגבי הזכאות לתוספת קצבה בעבור בן זוג.

לוח מס' 6: מקבלי קצבת נכות לפי מקור הכנסה משפחתית, דצמבר 2001

מקור הכנסת הנכה נוסף על הקצבה				סך הכול		מקור הכנסות בן הזוג
עבודה+אחרת	אחרת	עבודה	אין הכנסה נוספת	אחוזים	מספרים	
מספרים						
1,028	12,529	11,793	120,177	100.0	145,527	סך הכול
586	7,833	9,083	101,878	82.0	110,380	אין הכנסות
212	2,473	5,574	63,632	49.4	71,891	מתוכם: נכה יחיד*
						אין הכנסות
374	5,360	3,509	38,246	32.6	47,489	לבן הזוג
442	4,696	2,710	18,299	18.0	26,147	יש הכנסות לבן הזוג
374	3,862	2,531	16,329	15.9	23,096	הכנסה מעבודה
47	660	134	1,612	1.7	2,453	הכנסה אחרת
						הכנסה
21	174	45	358	0.4	598	מעבודה+אחרת
אחוזים						
0.7	8.6	8.1	82.6	100.0	145,527	סך הכול
0.5	6.6	7.6	85.3	100.0	119,380	אין הכנסות
0.3	3.4	7.8	88.5	100.0	71,891	מתוכם: נכה יחיד
						אין הכנסות
0.8	11.3	7.4	80.5	100.0	47,489	לבן הזוג
1.6	18.0	10.4	70.0	100.0	26,147	יש הכנסות לבן הזוג
1.6	16.7	11.0	70.7	100.0	23,096	הכנסה מעבודה
1.9	26.9	5.5	65.7	100.0	2,453	הכנסה אחרת
						הכנסה
3.5	29.1	7.5	59.9	100.0	598	מעבודה+אחרת

* מאחר שאצל נכה המקבל קצבת יחיד אין להכנסות מעבודה שעד גובה קצבת נכות משמעות וכמו כן אין משמעות להכנסות אחרות, יתכן שנתוני ההכנסה חסרים.

ב. שיעור הנכים בקרב הגברים שיש להם הכנסה מעבודה דומה לשיעור בקרב הנשים המבוטחות – כ-9%.

מאפייני הנכות של מקבלי קצבת נכות

לוח מס' 7 מציג את התפלגות הנכים לפי סוג הליקויים הרפואיים שהם סובלים מהם וסוג הליקוי הרפואי העיקרי. הנתונים מורים כי הליקויים הפנימיים והנפשיים הם השכיחים ביותר: כ-40% סובלים מליקוי פנימי (בעיקר ליקויים במערכת הלב ו/או הריאות), וכ-38% סובלים מליקוי נפשי. הליקויים הלוקומוטוריים, הניירולוגיים והפיגור השכלי מופיעים במקום השלישי עד החמישי בסולם שכיחות הליקויים (23%, 18%, ו-16% בהתאמה). מניתוח אוכלוסיית הנכים לפי הליקוי העיקרי עולה תמונה דומה למדי.

זאת ועוד: בקרב הסובלים מליקויים נפשיים, פנימיים, ניירולוגיים (בעיקר שיתוקים), ליקויי ראייה ופיגור שכלי, הליקוי הוא בבחינת הליקוי העיקרי (בין 60% ל-80% בהתאם לליקויים). כך למשל לכ-80% מהסובלים מליקוי נפשי, ליקוי זה הוא העיקרי.

לוח מס' 7: מקבלי קצבת נכות לפי סוג ליקוי ולפי ליקוי עיקרי, דצמבר 2001 (אחוזים)

אחוזים		מספרים	נכים עם ליקוי*		סוג ליקוי
מכלל מקבלי הקצבה	מכלל הנכים עם ליקוי		% מכלל מקבלי קצבה	מספרים	
30.2	78.9	43,967	38.1	55,902	נפשי
25.4	63.0	36,897	40.2	58,535	פנימי**
11.6	73.3	16,930	15.9	23,111	פיגור שכלי
11.5	61.5	16,734	18.7	27,219	ניירולוגי***
5.8	59.0	8,445	9.8	14,320	ראיה
8.2	35.8	11,997	23.0	33,485	לוקומוטורי
2.8	45.8	4,032	6.0	8,794	אורוגניטלי
1.8	39.4	2,672	4.5	6,782	שמיעה
0.5	20.1	682	2.3	3,401	עור

* נכים יכולים לסבול ממספר ליקויים ולכן האחוזים אינם מסתכמים ל-100%.
 ** ליקוי פנימי: בעיקר ליקוי במערכת הלב ו/או הריאות.
 *** ליקוי ניירולוגי: בעיקר שיתוקים.

לוח מס' 8 מציג את מספר הליקויים הרפואיים, את סוג הזכאות ואת שיעור המאושפזים לפי קבוצות של ליקוי רפואי עיקרי. אצל מקבל קצבת נכות אובחנו בממוצע 2.7 ליקויים רפואיים.

המספר הממוצע של ליקויים היה נמוך יחסית בקרב הנכים שהליקוי העיקרי ממנו הם סובלים הוא פיגור שכלי או נפשי (1.9 ליקויים בממוצע למקבל קצבה). ליקויים אלה מספיקים לכשעצמם לעמוד בסף הנכות הרפואית. כמו כן, כאשר הליקוי הוא יותר "גופני" מאשר "נפשי", הפגיעה היא ביותר מאיבר אחד, ולכן הנכות מורכבת יותר. לפיכך אצל הנכים עם ליקויים: לוקומוטורי ואורוגניטלי מספר הליקויים בממוצע לנכה הוא גבוה במיוחד (3.6-3.8).

נתון מעניין הוא, שנכים בעלי ליקוי שמיעה סובלים מכמה ליקויים נלווים ואובחנו אצלם בממוצע כ-3.7 ליקויים. מאפיין של הנכים הסובלים מפיגור שכלי הוא השיעור הגבוה יחסית של מאושפזים במוסדות (28% בהשוואה ל-7.3% בכלל אוכלוסיית הנכים) ושל בעלי דרגת נכות קבועה (99.4% לעומת 89.3% בכלל הנכים). הנתונים על שיעור המאושפזים ולשיעור הנכים שנקבעה להם נכות קבועה, לפי סוג הליקוי העיקרי, מוצגים בלוחות מס' 13-14.

השיעור הגבוה של בעלי דרגת נכות קבועה בקרב הנכים הסובלים מפיגור שכלי, ובמידה פחותה במעט גם בקרב הנכים עם ליקוי נפשי או ליקוי ראייה, משקף את העדר יכולתם להשתלב בשוק העבודה. בקבוצות הליקוי הפנימי והלוקומוטורי יש, לעומת זאת, שיעור גבוה יותר של בעלי נכות זמנית (17% ו-16%, בהתאמה, לעומת 11% בממוצע הכללי).

לוח מס' 8: מקבלי קצבת נכות, לפי סוג ליקוי עיקרי, מספר ליקויים ממוצע, סוג הזכאות ושיעור המאושפזים, דצמבר 2001 (אחוזים)

שיעור המאושפזים		סוג הזכאות		מספר ליקויים ממוצע	סוג ליקוי
לא מאושפז	מאושפז	זמנית	קבועה		
92.7	7.3	10.7	89.3	2.7	סך הכול
93.4	6.6	9.6	90.4	1.9	נפש
99.5	0.5	16.7	83.3	3.3	פנימי
72.5	27.5	0.6	99.4	1.9	פיגור שכלי
91.0	9.0	9.5	90.5	2.9	נוירולוגי
98.5	1.5	15.8	84.2	3.8	לוקומוטורי
99.0	1.0	7.3	92.7	3.4	ראייה
99.4	0.6	11.6	88.4	3.7	אורוגניטלי
99.4	0.6	15.3	84.7	3.7	שמיעה
71.5	28.5	3.4	96.6	3.8	אחר

לוחות מס' 9 ו-10 מצביעים על שני ממצאים נוספים הראויים לציון:

לוח מס' 9: מקבלי קצבת נכות לפי סוג הליקוי העיקרי, לפי מין ולפי מצב משפחתי, דצמבר 2001

מצב משפחתי	סך הכול	נפש	פנימי	פיגור שכלי	נוירולוגי	לוקומוטורי	ראייה	אורוגניטלי	שמיעה	אחר
סך הכול מספר	145,527	43,967	36,897	16,930	16,734	11,997	8,445	4,032	2,672	3,853
אחוז	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
רווק	34.1	43.1	9.5	82.8	32.7	15.3	24.0	15.2	36.3	58.6
נשוי	50.5	35.7	75.3	11.4	54.2	69.4	63.4	69.0	51.6	31.5
אחר*	15.4	21.2	15.2	5.8	12.1	15.3	13.6	15.8	12.1	9.9
גברים מספר	83,548	26,172	22,276	9,195	9,564	5,999	4,819	1,900	1,448	2,175
אחוז	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
רווק	35.1	49.0	8.0	84.5	32.1	13.9	20.5	16.1	30.9	58.9
נשוי	53.1	34.3	80.5	11.6	57.5	75.0	69.9	75.1	60.2	33.8
אחר*	11.8	16.7	11.6	3.9	10.4	11.1	9.6	8.8	8.9	7.3
נשים מספר	61,979	17,795	14,621	7,735	7,170	5,998	3,626	2,132	1,224	1,678
אחוז	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
רווקה	32.8	34.4	11.8	80.9	33.4	16.7	28.5	14.5	42.6	58.1
נשואה	46.9	37.7	67.5	11.0	49.8	63.7	52.6	63.5	41.3	28.5
אחר*	20.3	27.9	20.7	8.1	16.8	19.6	18.9	22.0	16.1	13.4

* פרוד/ה, גרושה/ה אלמנה/ה או אשה עגונה.

לוח מס' 10: מקבלי קצבת נכות לפי סוג הליקוי העיקרי ולפי גיל, דצמבר 2001

גיל	סך הכול	נפש	פנימי	פיגור שכלי	נוירולוגי	לוקומוטורי	ראייה	אורוגניטלי	שמיעה	אחר
סך הכול מספר	145,527	43,967	36,897	16,930	16,734	11,997	8,445	4,032	2,672	3,853
אחוז	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
18-34	22.9	26.7	8.7	53.1	27.0	13.8	20.1	12.8	32.4	4.1
35-44	20.8	28.4	12.9	21.9	19.1	18.5	16.7	16.4	16.1	38.0
45-54	29.8	30.2	33.2	18.4	29.5	32.8	27.0	36.2	21.6	38.7
55-59	15.7	10.2	24.4	4.9	14.0	22.2	20.2	22.9	15.9	12.8
60-64	10.8	4.5	20.8	1.7	10.3	12.7	16.0	11.7	14.0	6.4

א. בקרב הנכים בעלי פיגור שכלי וליקוי נפשי (כליקויים עיקריים) נמצאו יותר רווקים; כ-83% מהנכים הסובלים מפיגור שכלי וכ-43% מהנכים הסובלים מליקוי נפשי הם רווקים, זאת כאשר חלקם של הרווקים בכלל מקבלי קצבת נכות עומד על כ-34%. ממצא זה מאפיין את הגברים והנשים כאחד. לעומת זאת נמצאו יותר נשואים בקרב מקבלי הקצבה הסובלים מליקוי פנימי, לוקומוטורי ואורוגניטלי (כ-70%-76% מנכים אלה הם נשואים, לעומת כ-51% בכלל אוכלוסיית מקבלי קצבת נכות).

ב. כמחצית (52%) מהנכים הסובלים מפיגור שכלי כליקוי עיקרי הם בני 18-34 (לעומת 22% מכלל הנכים). שיעור גבוה זה, המורה על ייצוג היתר של צעירים בקבוצת הנכים בעלי פיגור שכלי, נובע מכך שהפיגור השכלי הוא ליקוי מלידה, בעוד שרוב הליקויים האחרים עלולים להתרחש גם בגילים מבוגרים יותר. כך, למשל, הנכים הסובלים מליקויים פנימיים הם מבוגרים יחסית וכ-80% הם בני 45 שנה ויותר (כ-50% בני 55 שנה ויותר).

לוחות מס' 11-13 מתייחסים לדרגת אי-הכושר שנקבעה לנכים (שעל פיה מחשבים את גובה הקצבה כאחוז מהקצבה המלאה), תוך התייחסות לקשר שבין אחוז הנכות הרפואית ודרגת אי-הכושר שנקבעו לנכה לבין מספר הליקויים שאובחנו אצלו. באופן כללי ניתן לומר, שלא נמצא קשר חד משמעי בין מספר הליקויים הרפואיים שאובחנו אצל הנכה לבין אחוז הנכות הרפואית שנקבעה לו. יחד עם זאת, נתוני לוח מס' 11 מצביעים על כך שהמספר (הממוצע) של ליקויים באחוזי נכות רפואית בטווח של 60%-84% גבוה יותר בממוצע מאשר בטווח של 40%-59% (כ-3.1 לעומת כ-2.3). אולם, בתחום אחוז הנכות הרפואית של 85% ויותר נמצאו פחות ליקויים רפואיים (2.7 בדומה לממוצע הכללי), וסביר להניח שהם חמורים יותר.

קביעת אחוז הנכות הרפואית הוא השלב הראשון בלבד בעת בחינת הזכאות של התובע לקצבה. על התובע לעבור סף רפואי הקבוע בחוק (40% לנכה מבוטח ו-50% לעקרת בית) כדי שכושרו להשתכר/לתפקד יבדק. דרגת אי-כושר נקבעת בהתאם לכושרו של הנכה להשתכר ואם יש לו הכנסה מעבודה בשיעור שבו הכנסותיו הצטמצמו, וגם בגורמים אובייקטיביים כמו מצב התעסוקה באזור מגוריו. לוח מס' 12 מראה כי ל-83% ממקבלי קצבת נכות נקבעה דרגת אי-כושר ברמה של 75% או 100% (דרגות המזכות בקצבה מלאה). לכ-10% נוספים נקבעה דרגת אי-כושר של 60% ולכ-7% - 65% או 74%. מספר הליקויים הרפואיים הוא הנמוך ביותר בקרב בעלי דרגת אי-כושר של 75% ויותר – 2.6, לעומת 3.4 בקרב נכים בדרגת אי-כושר הנמוכה מ-75%. בדיקת דרגת אי הכושר מול סעיף הליקוי הרפואי העיקרי מראה שלמרבית הסובלים מפיגור שכלי ומליקוי נפשי נקבעה דרגת אי-כושר של 75% ויותר, אך כפי שצוין קודם, הנכות של הסובלים מליקויים אלה היא חמורה למדי ומשפיעה על יכולתם להשתלב בשוק העבודה.

לוח מס' 11: מקבלי קצבת נכות לפי מספר ליקויים ולפי אחוז נכות רפואית, דצמבר 2001 (אחוזים)

מספר ליקויים	סך הכול	49-40	59-50	69-60	74-70	84-75	100-85
סה"כ מספר אחוז	145,527	20,999	42,282	24,129	10,611	17,133	30,373
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1	32.6	36.3	46.2	18.8	23.2	18.5	33.4
2	24.9	25.7	23.7	24.4	26.7	23.4	26.8
3	15.2	16.1	12.2	19.7	16.0	17.8	13.2
4	10.9	9.9	8.1	14.8	12.2	14.5	10.0
5	7.2	6.1	4.7	9.8	9.2	10.6	6.8
6	4.3	3.2	2.6	6.1	5.9	6.6	4.3
7	2.5	1.6	1.4	3.4	3.3	4.1	2.6
8	1.3	0.6	0.7	1.7	1.8	2.4	1.5
+9	1.1	1.5	0.4	1.3	1.7	2.1	1.4
מספר ליקויים ממוצע	2.7	2.5	2.2	3.2	3.1	3.4	2.7

לוח מס' 12: מקבלי קצבת נכות, לפי מספר ליקויים ולפי דרגת אי כושר, דצמבר 2001 (אחוזים)

מספר ליקויים	סך הכול	60	65	74	או 75% או 100%
מספר אחוז	145,527	14,033	8,159	2,450	120,885
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1	32.6	17.2	19.7	21.5	35.5
2	24.9	20.0	19.8	21.5	25.9
3	15.2	19.4	18.3	17.0	14.4
4	10.9	15.5	15.3	15.2	10.0
5	7.2	.11	10.6	9.8	6.4
6	4.3	7.6	7.1	6.9	3.7
7	2.5	4.4	4.4	4.5	2.1
8	1.3	2.2	2.7	2.0	1.1
9 ומעלה	1.1	2.0	2.1	1.7	0.9
מספר ליקויים ממוצע	2.7	3.5	3.4	3.3	2.6

לוח מס' 13: מקבלי קצבת נכות לפי מין וגיל ולפי דרגת אי כושר, דצמבר 2001 (אחוזים)

דרגת אי כושר				סך הכול		מין וגיל
100%	74%	65%	60%	אחוזים	מספרים	
83.1	1.7	5.6	9.6	100.0	145,527	סך הכול
91.2	1.0	2.7	5.1	100.0	33,363	34-18
83.4	1.9	5.7	8.9	100.0	30,334	44-35
78.5	2.1	7.5	11.9	100.0	43,329	54-45
77.1	2.2	7.7	13.0	100.0	22,853	60-55
86.4	0.8	3.1	9.7	100.0	15,648	65-61
88.8	0.7	2.5	8.0	100.0	83,548	גברים
95.0	0.4	0.9	3.7	100.0	19,073	34-18
91.1	0.5	1.8	6.6	100.0	16,228	44-35
86.2	0.8	3.4	9.6	100.0	21,196	54-45
83.4	1.0	3.8	11.8	100.0	11,403	60-55
86.5	0.8	3.0	9.6	100.0	15,648	65-61
75.3	3.0	9.8	11.9	100.0	61,979	נשים
86.3	1.8	5.0	6.9	100.0	14,290	34-18
74.7	3.4	10.2	11.7	100.0	14,106	44-35
71.0	3.4	11.5	14.1	100.0	22,133	54-45
70.6	3.4	11.7	14.2	100.0	11,450	60-55
87.0	1.0	3.5	8.5	100.0	47,275	נשים משתכרות
93.3	0.5	1.5	4.7	100.0	12,527	34-18
87.9	1.2	3.0	7.9	100.0	10,466	44-35
83.2	1.1	4.7	11.0	100.0	16,222	54-45
83.7	1.3	4.4	10.6	100.0	8,062	60-55
37.8	9.4	30.1	22.7	100.0	14,704	עקרות בית
36.9	10.7	29.8	22.6	100.0	1,763	34-18
36.9	9.7	30.9	22.5	100.0	3,662	35-44
37.7	9.4	30.2	2.7	100.0	5,911	45-54
39.7	8.5	29.0	22.8	100.0	3,388	60-55

לוח מס' 13 מציג את המאפיינים של מקבלי קצבת נכות לפי דרגת אי-הכושר, בניתוח לפי מין וגיל. בקרב קבוצת הגיל הצעירה ביותר (18-34) מצוי השיעור הגבוה ביותר של נכים עם דרגת אי-כושר של 75% ויותר – 91.2% לעומת 83% בקרב כלל הנכים. בקבוצות הגיל 45-54 ו-55-60 השיעור נמוך יותר – 77%-78%. בהבחנה לפי מין עולה שאין הבדל משמעותי בין גברים לנשים המקבלות קצבה כ"משתכרות". גם שיעור המקבלים קצבה בדרגת אי-כושר מלאה דומה בין גברים לנשים. לעומת זאת, הנתונים מצביעים על מצב שונה בקרב עקרות הבית הנכות: רק כ-38% מהן מקבלות קצבה על-פי דרגת אי-כושר של 75% או יותר, כאשר למעלה ממחציתן (53%) מקבלות קצבה לפי דרגת אי-כושר של 60% או 65%. ממצאים אלה נכונים פחות או יותר בכל הגילאים. כפי שהוסבר לעיל, לגבי עקרת הבית לא בודקים את כושר ההשתכרות אלא את הכושר לתפקד במשק הבית. כלומר יש שוני במבחנים וככל הנראה שוני זה משפיע גם על התוצאות.

מקבלי קצבת שירותים מיוחדים

הגדרת מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים

בשנת 1979 החל המוסד לביטוח לאומי לשלם קצבה לשירותים מיוחדים (שר"ם) לנכים המוגבלים מאוד בתפקודם והזקוקים לעזרת הזולת כדי לבצע פעולות יומיומיות (כמו ניידות בתוך הבית, רחצה, אכילה, הלבשה ושימוש בשירותים), או לנכים הסובלים מבעיה קוגניטיבית ורפואית קשה ולכן זקוקים להשגחה מתמדת. נכים אלה, הזכאים לקצבה לשירותים מיוחדים נוסף על קצבת הנכות שלהם, הם הקשים ביותר במערכת ולכן חשוב ללמוד את מאפייניהם.

מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים נחלקים לשלוש קבוצות:

א. מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים שהם **מקבלי קצבת נכות**.

ב. **מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים באופן מיוחד שר"מ מיוחד**, אשר אינם זכאים לקצבת נכות משום שלא היה צמצום בהכנסותיהם, או בשל סיבות אחרות כגון זכאות לדמי מחלה, קבלת קצבה אחרת וכד' אך הם בעלי נכות קשה. קבוצה זו הוכללה בעקבות שינוי חוק משנת 1990 שאיפשר הענקת קצבת שירותים מיוחדים גם ללא זכאות לקצבת נכות.

ג. **קשישים** (נשים בנות 60 ומעלה, גברים בני 65 ומעלה) מקבלי קצבת זקנה שהתחילו לקבל קצבת שירותים מיוחדים בטרם נעשו זכאים לקצבת זקנה, אך זכאותם לשירותים מיוחדים נמשכת גם לאחר שהגיעו לגיל הזקנה.

במהלך שנת 2000 הונהגו מספר תיקונים שמטרתם הרחבת הזכויות של הזכאים לקצבה לשירותים מיוחדים. תיקונים אלה השפיעו על הגידול במספר הזכאים בשנים 2000 ו-2001.

במסגרת זו הונהגו שני השינויים האלה:

א. נכה בעל 100% מוגבלות בניידות או שהוא זקוק לכיסא גלגלים ומשתמש בו זכאי לקבל, נוסף על קצבת הנכות, גם קצבת ניידות וגם קצבה לשירותים מיוחדים, בכפוף לתנאי הזכאות לקצבות אלה. עד 11.99, מי שקיבל קצבת נכות היה צריך לבחור בין קצבת ניידות לקצבה לשירותים מיוחדים.

ב. רמת הקצבה לשירותים מיוחדים המשולמת לעקרת הבית השוותה לקצבה המשולמת לנכים מבוטחים – במקום 60% ממנה עד כה.

קביעת הזכאות לקצבה לשירותים מיוחדים

ההחלטה לאשר או לדחות תביעה לקצבת שירותים מיוחדים נקבעת בתהליך בן שני שלבים. בשלב הראשון נקבע אחוז הנכות הרפואית, שכן רק מי שעומד בתנאי הסף (60% לפחות למי שמקבל קצבת נכות ו-75% למי שאינו מקבל קצבת נכות), יכול להיות זכאי לגמלה. בשלב השני נקבעת מידת התלות של התובע בעזרת הזולת, על פי הערכת תלות, הבודקת את מידת המוגבלות בביצוע פעולות יומיומיות ואת מידת הזדקקותו לעזרה של אדם אחר בביצוע פעולות אלה.

הערכת התלות מבוצעת על ידי אחות בריאות הציבור אצל התובע בבית. במקרים בהם רופא המוסד קובע שהנכה תלוי לחלוטין בזולת או שהוא עצמאי למדי, לא מתבצעת בדיקת תלות על ידי האחות. נכה זכאי לקצבת שירותים מיוחדים כשנקבעות לו בהערכת התלות לפחות 2.5 נקודות.

הצורך בהשגחה מתמדת של אדם נוסף, כפי נקבע על ידי רופא המוסד, מזכה את התובע ב-2.5 נקודות. לתובע המתגורר לבדו או עם בן משפחה נכה, ואשר קיבל לפחות 1.5 נקודות בהערכת התפקוד, מוענקות שתי נקודות נוספות לצורך קביעת הזכאות הסופית במבחן התלות. לעיור יחיד מתוספות שתי נקודות אם הוא צבר לפחות 0.5 נקודות במבחן התלות.

מקבלי דיאליזה ומי שהושתל בגופו איבר עד שנה (חצי שנה להשתלת כליה) לאחר ההשתלה, זכאים לקצבה לשירותים מיוחדים ברמה הנמוכה. חולי סרטן התלויים בעזרת הזולת לפחות 12 ימים בחודש, נחשבים כמי שזקוקים לעזרת הזולת כל החודש ולפיכך זכאים לקצבה לשירותים מיוחדים ברמה הנמוכה.

קיימות שלוש רמות זכאות לקצבה לשירותים מיוחדים:

- א. 2.5-4 נקודות מזכות בגמלה בגובה של 50% מקצבת נכות מלאה ליחיד.
- ב. 4.5-6 נקודות מזכות בגמלה בגובה של 100% מקצבת נכות מלאה ליחיד.
- ג. 6.5 נקודות ומעלה מזכות בגמלה בגובה של 150% מקצבת נכות מלאה ליחיד.

לוח מס' 14 מציג את הגידול במספר המקבלים קצבה לשירותים מיוחדים. הגידול במספר המקבלים מאז ראשית שנות השמונים, עת הוחל בתשלום הגמלה, מוסבר בגורמים האלה: תקופת ההבשלה של מימוש הזכות לגמלה על ידי הנכים בשנים הראשונות לחקיקה; הגידול באוכלוסייה, ובעיקר השפעת העלייה ההמונית במחצית הראשונה של שנות התשעים; הרחבת

הזכאות לקצבה לשירותים מיוחדים לנכים שלא נמצאו זכאים לקצבת נכות; ולבסוף הרחבת הזכאות לגמלה מכוח התיקונים שהונהגו מנובמבר 1999 בעקבות ההסכמה שהושגה עם ארגוני הנכים.

לוח מס' 14: מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים, לפי שנה* ולפי סוג מקבל

שנה	סך הכול	סוג מקבל	
		מקבלי קצבת נכות	שר"מ מיוחד
1980	1,419	1,419	-
1985	4,636	4,636	-
1990	6,520	6,520	-
1995	10,197	10,197	-
1996	11,240	11,240	-
1997	12,281	12,281	-
1998	13,300	13,300	-
1999	14,219	10,529	736
2000	16,557	12,297	849
2001	18,878	14,159	1,044

* הנתונים המבחינים בין מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים שהם מקבלי קצבת לאלה שאינם מקבלים קצבות נכות, זמינים מ-1999.

מספר הנכים שקיבלו קצבה לשירותים מיוחדים גדל בשיעור גבוה יותר מאשר מספר הנכים שקיבלו קצבת נכות.

לוח מס' 15: מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים, לפי מין ולפי סוג מקבל, דצמבר 2001 (אחוזים)

מין	סך הכול	סוג מקבל	
		מקבלי קצבת נכות	שר"מ מיוחד
מספרים	19,630	14,782	1,073
אחוזים	100.0	100.0	100.0
גברים (%)	52.6	53.2	58.7
נשים (%)	47.4	46.8	41.3
מהן: נשים משתכרות	76.0	77.1	100.0
עקרות בית	24.0	22.9	-

בשנת 2000 כ-16,500 נכים קיבלו קצבה לשירותים מיוחדים: כ-74% מהם נמנים עם מקבלי קצבת נכות, כ-21% הם קשישים וכ-5% בלבד הם נכים שאינם זכאים לקצבת נכות.

לוח מס' 15 מצביע על כך שבקרוב מקבלי שר"מ מיוחד, הגברים מהווים כ-59% לעומת כ-53% בכלל מקבלי השירותים מיוחדים. ניתן להסביר עובדה זו בדפוסי תעסוקת נשים אשר השילוב עם הנכות מקשה על יציאתן והשתלבותן בעבודה השוללת את קצבת הנכות.

לוח מס' 16: מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים, לפי גיל ולפי סוג מקבל, (אחוזים)

סוג מקבל			סך הכול	גיל
שירותים מיוחדים קשישים	שירותים מיוחדים מיוחד	מקבלי קצבת נכות		
3,775	1,073	14,782	19,630	מספרים
100.0	100.0	100.0	100.0	אחוזים
0	8.6	26.5	18.9	34-18
0	14.7	16.2	13.0	44-35
0	40.2	26.9	22.5	54-45
0	23.0	20.9	17.0	59-55
31.8	13.5	11.5	15.5	65-60
68.2	0	0	13.1	65+

מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים המקבלים קצבת נכות צעירים מיתר הקבוצות. כ-43% הם בני 45-18 לעומת כ-23% בקרב מקבלי קצבת שר"מ מיוחד וכ-39% נמצאים בקבוצת הגיל 54-45. הבדל זה ניתן להסביר בסוגי הנכות המאפיינים את מקבלי נכות (יותר נכים עם פיגור ומחלות, והעובדה שאדם אשר לא צמצם את כושרו להשתכר עקב הנכות בדרך כלל הפך לנכה בגיל מבוגר יותר כאשר הוא כבר רכש ותק ומיומנות בעבודה).

לוח מס' 17 מציג את התפלגות מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים לפי סוג הקצבה ולפי ליקוי רפואי עיקרי. מהנתונים עולים הממצאים האלה:

א. בעלי ליקוי נוירולוגי מהווים את הקבוצה הגדולה ביותר מבין מקבלי שירותים מיוחדים (33%) ואחריהם בעלי הליקוי הפנימי (כ-20%).

ב. השוואת התפלגות סך כל המקבלים שירותים מיוחדים או מקבלי שירותים מיוחדים עם קצבת נכות להתפלגות סך כל המקבלים קצבת נכות לפי הליקוי הרפואי העיקרי מעידה על ייצוג של בעלי ליקוי נוירולוגי ובעלי ליקוי אורוגניטלי אצל מקבלי קצבת שירותים מיוחדים (33% לעומת 11%, בהתאמה). ייצוג יתר זה בולט עוד יותר אצל מקבלי שר"מ מיוחד. לעומת זאת, נצפה שיעור נמוך יחסית של בעלי ליקוי נפשי בקרב מקבלי שר"מ ובקרב מקבלי שר"מ מיוחד: 8% ממקבלי קצבת שירותים מיוחדים סובלים ממחלת נפש לעומת כ-30% מכלל מקבלי קצבת נכות. הסיבה לכך נעוצה ככל הנראה בעובדה שחלק מחולי הנפש מסוגלים לטפל בעצמם בפעולות היום-יום והם מתקשים יותר בניהול הבית ובדאגה לניהול אורח חיים סביר.

לוח מס' 17: מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים, לפי ליקוי עיקרי ולפי סוג מקבל, (אחוזים)

ליקוי עיקרי	מקבלי קצבת נכות	סך הכול	מקבלי קצבת נכות	שר"מ מיוחד	שירותים מיוחדים קשישים
סך הכול					
מספרים	145,527	19,630	14,782	1,073	3,175
אחוזים	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
נוירולוגי	11.5	33.7	33.8	39.3	31.6
פנימי	25.4	21.2	20.9	23.3	21.9
פיגור שכלי	11.6	10.6	13.4	0.3	2.2
אורוגניטלי	2.8	8.5	8.4	16.7	7.3
ראייה	5.8	8.5	7.0	9.9	14.2
נפש	30.2	7.9	8.0	2.0	9.2
לוקומוטורי	8.2	8.5	7.8	7.0	11.7
אחר	4.5	1.0	0.7	1.5	1.9

ג. בקרב מקבלי שר"מ מיוחד בולט לא רק השיעור הנמוך של הסובלים ממחלות נפש אלא גם אלה הסובלים מפיגור שכלי. יש לזכור שהזכאים לשר"מ מיוחד הם נכים עובדים ומשתכרים, אך אלה הסובלים ממחלות נפש ומפיגור שכלי מתקשים יותר להשתלב בשוק העבודה החופשי.

ד. בקרב מקבלי קצבת שירותים מיוחדים בגיל זקנה בולט שיעורם של בעלי ליקויי ראייה, נוסף על שיעור הגבוה יחסית של בעלי ליקויים נוירולוגיים.

לוח מס' 18 : התפלגות מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים לפי מספר הנקודות הקובעות את רמת הקצבה

7+	6.5	6.0-5.0	4.5	4.0-3.0	2.5	סך הכול		ניקוד מקבלי שירותים מיוחדים
						אחוזים	מספרים	
14.3	5.0	20.7	11.4	25.6	23.0	100.0	19,630	סך הכול
								מתוכם : מקבלים עם תוספת בגין
12.6	4.9	33.7	17.8	27.8	3.2	100.0	4,173	בודד חריג
7.2	1.3	38.3	2.8	17.6	32.8	100.0	2,976	מחלה*
14.7	5.1	20.5	10.9	25.6	23.2	100.0	14,182	מקבלי שירותים מיוחדים ונכות
9.6	5.9	23.9	11.1	21.7	27.8	100.0	1,073	מקבלי שירותים מיוחדים מיוחד
14.1	4.3	20.6	13.4	26.6	21.0	100.0	3,775	מקבלי שירותים מיוחדים קשישים
14.5	5.1	20.8	10.6	25.7	23.3	100.0	10,320	גברים
14.0	4.9	20.5	12.3	25.5	22.8	100.0	9,310	נשים
14.9	5.0	21.3	12.5	25.3	21.0	100.0	7,071	מהן : נשים מבוטחות
10.9	4.7	18.1	11.5	26.5	28.3	100.0	2,239	עקרות בית

* כולל נכים המקבלים קצבה בשל מחלות מסויימות.

לוח מס' 18 מציג את מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים לפי מספר הנקודות הקובעות את רמת הקצבה ולפי סוג הקצבה. הנתונים מורים שמספר הנקודות הממוצע למקבלי גמלת שר"מ מיוחד במבחן התלות הוא נמוך יותר מאשר למקבלי קצבת נכות או לקשישים (4.4 לעומת 4.6, בהתאמה), בעיקר בשל העובדה ששיעור גבוה יותר מביניהם קיבל במבחן התלות 2.5 נקודות.

לוח מס' 18 גם מראה שכ-20% מכלל מקבלי הקצבה לשירותים מיוחדים גרים בגפם או עם עוד נכה ולכ-17% מקבלים קצבה לשירותים מיוחדים בגין מחלה מיוחדת (השתלות, מטופלי דיאליזה).

לוח מס' 19 מצביע על כך שבקרוב מקבלי קצבת שירותים מיוחדים בגילאים 18-34 הקבוצה הגדולה ביותר היא של הנכים שקיבלו 7 נקודות ויותר במבחן התלות. כלומר קבוצה זו כוללת מקבלים רבים יחסית שהפכו להיות נכים עקב מחלה בילדותם. גם לנכים צעירים המתגוררים לבדם או עם הורים קשישים מוענקות נקודות נוספות בגין "יחיד".

לוח מס' 19: מקבלי קצבת שירותים מיוחדים, לפי מצב משפחתי וגיל ולפי ניקוד, דצמבר 2001 (אחוזים)

7+	6.5	6.0-5.0	4.5	4.0-3.0	2.5	סך הכול		מצב משפחתי וגיל
						אחוזים	מספרים	
14.3	5.0	20.7	11.4	25.6	23.0	100.0	19,630	סך הכול
21.0	6.7	22.4	9.8	22.9	17.2	100.0	6,146	רווק
10.8	4.3	18.3	11.3	26.4	28.9	100.0	10,088	נשוי
11.6	4.3	25.3	15.0	28.6	15.2	100.0	2,223	גרוש/פרוד
14.0	3.1	23.2	14.2	27.9	17.6	100.0	1,273	אלמן
23.9	6.9	21.1	7.9	20.3	19.9	100.0	3,712	34-18
13.9	5.2	22.2	11.2	24.5	23.0	100.0	2,547	44-35
11.3	4.8	20.9	11.7	27.4	23.9	100.0	4,411	54-45
10.2	4.2	19.0	12.2	27.9	26.5	100.0	3,342	60-55
10.8	3.6	20.6	13.4	27.3	24.3	100.0	3,044	65-60
14.3	4.8	20.7	12.9	26.5	20.8	100.0	2,547	65+

מעניין לציין עם זאת, כי בקרב מקבלי קצבת שירותים מיוחדים בגילאים 45-60, חלקם של בעלי ניקוד נמוך (2.5 עד 4 נקודות) לפי מבחן התלות גבוה בהשוואה לקבוצות גיל אחרות.

לוח מס' 20 : מקבלי קצבה לשירותים מיוחדים לפי ניקוד, ליקוי עיקרי ואחוז רפואי, דצמבר 2001

ניקוד ממוצע	7+	6.5	6.0-5.0	4.5	4.0-3.0	2.5	סך הכול		
							אחוזים	מספרים	
4.6	14.3	5.0	20.7	11.4	25.6	23.0	100.0	19,630	סה"כ מקבלי שירותים מיוחדים
5.1	22.4	7.9	19.4	13.3	22.1	14.9	100.0	6,616	נוירולוגי
4.1	8.2	2.7	17.5	13.8	28.4	29.4	100.0	4,169	פנימי
5.0	20.7	6.4	19.8	7.0	24.0	22.2	100.0	2,071	פיגור שכלי
3.4	5.0	1.1	11.7	4.3	25.9	52.0	100.0	1,695	אורוגנטלי
4.6	6.4	2.5	47.5	6.0	21.6	16.0	100.0	1,670	ראייה
4.7	15.0	4.8	21.8	11.5	30.3	16.6	100.0	1,551	נפש
4.1	6.8	3.8	16.6	15.0	33.7	23.2	100.0	1,678	לוקומוטורי
-	7.8	6.7	17.8	10.5	27.8	29.4	100.0	180	אחר
3.7	4.3	2.3	13.6	11.0	34.1	34.7	100.0	1,484	69-60
4.2	8.1	3.0	17.6	11.5	36.1	23.7	100.0	1,199	74-70
4.2	9.1	4.3	17.8	13.3	30.9	24.6	100.0	3,543	75-84
4.8	17.3	5.6	22.5	10.9	22.4	21.3	100.0	13,404	100-85

לוח מס' 20 מציג את התפלגות מקבלי קצבת שירותים מיוחדים לפי מספר הנקודות שנקבעו במבחן התלות ולפי הליקוי הרפואי העיקרי. הנתונים מצביעים על כך שברמות הגבוהות של זכאות לשירותים מיוחדים יש שכיחות גדולה יותר של בעל ליקוי נוירולוגי ופיגור שכלי, כאשר ברמות הנמוכות נמצא ייצוג גדול יותר של בעלי ליקוי אורוגניטלי ופנימי. ואמנם הניקוד הממוצע גבוה במיוחד אצל בעלי ליקוי נוירולוגי ופיגור שכלי (5.2 ו-5.0), ונמוך במיוחד בקרב בעלי ליקוי אורוגניטלי – 3.4.

מעניין לציין שבקרב העיוורים כמעט מחציתם (45%) נמצאים ברמת הניקוד הבינונית 5.0-6.0. הדבר נובע כנראה מצירוף עיוורון לליקוי נוסף כמו סכרת ולכן הם תלויים יותר בעזרת הזולת.

כמו כן אפשר להסביר את ייצוג היתר של בעלי ליקוי אורוגניטלי ברמת השירותים מיוחדים הנמוכה (2.5 נקודות) בכך שחולי דיאליזה מקבלים 2.5 נקודות באופן אוטומטי.